

Üniversite Eğitiminde Sosyal Medyanın Rolü: Fırsatlar ve Çıkmazlar

Dr. Öğr. Üyesi Ekmel GEÇER*

Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Hamidiye Yaşam Bilimleri Fakültesi, Psikoloji Bölümü, İstanbul / Türkiye,
ekmel.gecer@sbu.edu.tr, ORCID: 0000-0003-3367-2236:

Dr. Öğr. Üyesi Hakkı BAĞCI

Sakarya Üniversitesi, Adapazarı MYO, Bilgisayar Teknolojileri Bölümü, Sakarya / Türkiye,
hbagci@sakarya.edu.tr, ORCID: 0000-0002-6211-9694

Öz

Genelde yeni medya teknolojilerine, daha özelden sosyal medya ortamlarına yönelik, özellikle eğitim ve öğretimin işleyişini engelliyor olması açısından önemli eleştiriler olsa da dijital yöntem ve kanalların aynı zamanda günümüz eğitimini hemen her aşamada etkilediği gerçeği yadsınamamaktadır. Bu bağlamda sosyal medyanın kullanım biçimi ve içerikleri, üniversite ve sonrasındaki eğitimde de önemle role sahiptir. Anlamlı ve doğru kullanıldığında öğrencinin öğrenme yolculuğunu keyifli hâle getirmekte, öğretim elemanları ile olan iletişimini kolaylaştırmakta ve sorularına daha hızlı cevap alabilmektedir. Ancak yanlış ve bağımlılık derecesindeki kullanımında hem öğrenci hem de eğitici açısından ciddi zorluklara neden olabilmektedir. Bu çalışmada sosyal medyanın kullanımı ve sosyal medya ortamlarının üniversite eğitimindeki rolü incelenmiştir. Çalışmada bir yandan öğrencilerin özellikle öğretmenleriyle ilişkilerini kurgularken başvurduğu sosyal medya yöntemleri ve başvuru sıklığı değerlendirilmiştir;

diğer yandan eğitimcilerin dijital ortamlar üzerinden kendilerine iletilen iletişim taleplerini nasıl karşıladıkları cevaplanmaya çalışılmıştır. Buna uygun olarak araştırma nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması deseni ile yürütülmüş; farklı üniversitelerde görevli 20 öğretim elemanı ile yapılandırılmış görüşmeler yapılmıştır. Araştırmanın sonucunda eğitim sürecinde üniversite öğretim elemanlarının sosyal medyayı aktif olarak kullandıkları, öğrencileriyle bu ortamlar üzerinden iletişime geçtikleri saptanmıştır. Ancak sosyal medya üzerinden kurulan iletişimin öğrenci ve öğretim elemanı arasındaki eğitim mesafesini olumsuz bir biçim de etkilediği ve öğrenciyi daha sık ve özel ilgi beklemeye ittiği de gözlemlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal medya; Eğitim; Üniversite; Yeni medya; İletişim.

The Role of Social Media in University Education: Opportunities and Challenges

Abstract

Although there are serious critiques regarding new media technologies in general but more particularly social media courses for them preventing education and training, it is still an undeniable reality that digital methods also impact on today's education at almost all levels and phases. In this regard, the usage forms and the content social media has an important role in university and postgraduate education as well. They better the learning travel of students, ease their communication with the lecturers and allow them to get answers for their question in a faster way. However, they may also cause serious challenges when they are misused at a level of addiction. In this context, this study aims to analyze the role of social media courses and their usage at a university education. The study while examining the social media methods and frequencies students apply while structuring their communication with the lecturers, on the other hand, tries to answer how academics answers the communication requests they receive through social media accounts. Accordingly, the study was conducted through case study pattern matching which is a qualitative research method and semi-structured interviews with 20 lecturers from diverse universities were undertaken. The results of the research suggest that academics actively use social media throughout the education process and contact their students via these courses. Nonetheless, communication through social media may sometimes negatively influence the distance between the lecturer and the student and that this makes student expect for more and private interest.

Keywords: Social media; Education; University; New media; Communication.

Extended Summary

Purpose

This study aims to analyze the role of social media courses at university education through semi-structured interviews with academics from diverse universities in Turkey. The interviewees were asked various questions ranging from how they use social media as an education tool, what kind of problems they face while using them, what they think for the future social media courses and if they believe in the power of digital technologies, especially at educational processes. The answers for these questions while telling us how the lecturers are benefitting from social media courses as a way of communication and education, they also try to find out the problems of this usage which causes distraction for both parts (lecturers and students) and the suggested limitations for lecturer and student communication on social networking channels if there is so.

Method

To be able to examine the role of the social media courses on education at the university level, this study was conducted through case study pattern matching which involves a comparison of a foreseen outline with one discovered via the consequence of the case study. If there is an overlapping, and the patterns match, then the initial suggestion is established, and the interior validity of the study is reinforced. In other words, a case study is what allows the researcher to examine a situation in depth based on the questions of how and why.

We used a semi-structured interview form for the data collection in this research. There were open-ended questions which were subject to change throughout the interviews with the lecturers from diverse universities in Turkey. A semi-structured interview is undertaken to test some hypothesis in the mind. Therefore, based on the literature review we studied and the possible debates about the relationship of higher education and social media we determined the interview questions and validated them in terms of their scope and language by taking opinions of three academics.

Results

The first results of the interviews suggest that the lecturers mostly use social media channels to chase the daily agenda, be updated and to be in communication with their fellow colleagues. However, some of them stated that they keep their distance with social media as they feel distracted while dealing

with them. In terms of using it as a tool of education, the outcomes demonstrate that the interviewees also use them to share educational content with the students and the documents regarding the issues covered during the classes. Yet some others also stated that because the communication on social media has no limitations and that the students do not know how to keep their distance with the those they should also respect, they are not fancy having social media accounts. Thus they do not believe that digital media channels increase the interactivity and improve students' ability to do better.

Discussion

Social media courses seem to be important in terms of education as they are closing the distance between the lecturers and the students, create possibilities for all who want to access education materials, they are widely and easily used, can be controlled and are able to be accessed from anywhere mostly through very cheap ways. On the other hand, professors or lecturers at all levels can create their own media/lesson content and spread it via social media courses and can share their experiences through very personalized communication. Hence, the education content becomes dynamic which can be changed and updated both by the producers and the readers/listeners. However, some other interviewees are doubtful about using social media in education due to the inappropriate practices they experienced during their communication with the students on social media.

Conclusion

Although social media courses are widely used by educators and the students, academics seem to approach new media tools with caution. One of the main reasons for this approach is that students cannot have time planning as they think they can use social media at any time of the day. Therefore, they try to contact their lecturers sometimes even at very late night times. Especially the lecturers who create whats app groups to share the syllabus and documents with students regret it as the students start to use the phone number for their personal issues and disturb them which sometimes does not allow the academics to focus on their students. Nevertheless, the importance of social media courses is evident as they are able to alter the structure of education and the way it is offered and provided.

Giriş

Eğitimin ilk süreçlerinden başlayarak üniversite mezuniyetine ve sonrasında öğrenmelere kadar, yeni medya teknolojileri; aileleri, öğrencileri ve

öğretmenleri hem kendi aralarında iletişim kurma ve sosyalleşme hem de bilgi paylaşımı konusunda destek sağlamaktadır. Daha baştan sosyal medyanın öğrencilerin yoğunlaşmasını engellediği, sosyal yaşamlarında aksaklıklara neden olduğu gibi olumsuzluklar belirtilebilse de istatistikî bilgilere yansıyan hâliyle, öğrencilerin büyük çoğunluğunun sosyal medya kanallarına olan yakın ilgisi ve onlarla olan uzun meşguliyeti söz konusu ortamların kullanımının pozitif bir kullanıma nasıl dönüştürülmesi gerektiğine dair çalışmaların yapılmasını hızlandırmıştır. Diğer yandan bazı öğrenciler yeni medya teknolojilerini eğlence ve zaman geçirme gibi motivasyonlarla kullanıyor olsalar da birçoğunun bu ortamlara staj planlamaları yapmak gibi anlamlı ilişkiler kurmak ve uluslararası projelere katkı sunmak gibi entelektüel aktivitelerde bulunmak için başvurduğu anlaşılmaktadır (Frechette ve Williams, 2016).

Sosyal ağların üniversite veya eğitim süreçlerinin diğer aşamalarında kullanılmasının geleneksel eğitim ve öğretim metotlarını değiştirdiği gözlemlenebilmektedir. Bloglar, Facebook grupları, forumlar ve Youtube gibi video paylaşım ortamları hemen her konuda onlarca materyal içermektedir. Ayrıca Google, Bing ya da Yahoo gibi web arama motorlarından ilgili bazı kelimeler girilerek söz konusu içeriklere kolayca ve hızlı bir biçimde ulaşabilmektedir (Greenhow, Sonnevend ve Agur, 2016). Bilgiye ulaşım için aktarılan bu yöntem lisansüstü eğitim seviyesinde ya da akademik / bilimsel çalışmalarda da başvurulmaktadır. Örneğin öğrenci anlayamadığı bir konuyu okuldan geldikten sonra video ya da belgeler aracılığıyla tekrar edebilir ya da eğitimci öğrencinin zihninde anlatılan bilgilerin daha iyi yer edebilmesi için kendi yaptığı veya mevcut içeriklerden faydalanabilir. Sosyal medya ortamları ve yaygın biçimde ulaşılabilen içerikler öğrencilere ücretsiz kurslar sunabilmekte; öğrencinin arkadaşlarıyla ve öğretmenleriyle iletişime geçmesini ve bilginin kendi aralarında paylaşımını da sağlamaktadır (Cannon, 2018, s.65).

Bu nedenle sosyal medyanın eğitimde etkin ve faydalı kullanılmasına dair çalışmalara alanyazında rastlamak mümkündür (Sturgeon ve Walker, 2009). Söz konusu çalışmalarda genel olarak; öğrencilerin sosyal medya ve diğer dijital teknolojiler aracılığıyla öğretim elemanı ya da öğretmenleriyle iletişime geçebildiği anlatılmaktadır. Bunun yanında eğitimcilerin sosyal medya sayesinde eğitimlerini yer ve zaman sınırlaması olmadan her yerde karşılıklı bir biçimde devam ettirebileceklerinden bahsedilmektedir (Lawson, 2019; Mota, Festas ve Seixas, 2016). Diğer yandan teknolojik alt yapıya

ve/veya bilgisayar yazılım ve programlarına aşına olan eğitimcilerin bu programları profesyonelce kullanarak anlatmak istedikleri konuyu daha interaktif ve yaratıcı biçimde aktarabilecekleri belirtilmektedir. Böylece öğrenciler “zor bildikleri” konuyu daha çok sevebilecek ve eğitimcinin oluşturduğu içerikler ile derslerine daha fazla ilgi gösterebileceklerdir. Bu ilgi de daha uzun süreçte öğretmeni de yönlendirebilecek, ona teknolojik ve bilimsel alt yapısını daimî olarak güncellemesini gerektiğini hatırlatacaktır.

Sosyal medya ortamlarının özellikle üniversite eğitimi çerçevesinde üzerinde durulmasının temel nedenleri arasında daha erken yaştaki öğrencilerin kontrol güçlerinin zayıf olması ve üniversite çağındaki öğrencilerin ya da z kuşağının bu teknolojilerin kullanımına daha hâkim olması vardır (Seemiller ve Grace, 2018). Üniversite öğrencilerinin gündelik yaşamlarında da dijital medya kanallarını kullanması sebebiyle eğitimciler öğrencileriyle daha dikkatli ve kimi zaman karmaşık olan bir iletişim sürecine girmektedirler (Ohlar, 2010). Bu noktada eğitimcilerin hem o teknolojileri başarılı bir şekilde kullanması hem de sosyal medya dilini ve o ortamlardaki iletişim yöntemlerine alışkın olması gerekliliği ortaya çıkmaktadır (Parker, 2010). Ancak bu alışkın olma vesilesi ile öğretim üyeleri öğrencilerin dikkati çekecek profesyonellikte içerik üretebilecek ve onların derse olan ilgilerini canlı tutabileceklerdir. Aksi takdirde teknolojik beceriye (tech-savy) sahip yeni neslin gerisinde kalacaklar ve bu durum da onları bilgi aktarımında başarısız kılacaktır (Valkenburg ve Peter, 2011).

Çevrimiçi ortamların eğitimde nasıl uygulanacağı ile ilgili tartışmalar da teknoloji ve eğitici ya da öğrenci arasındaki ilişki ile bağlantılıdır. Yeni medya araçları; hem okul yöneticilerinin kendi görevlerini organize etme ve velilerle iletişime geçmesinde, hem de eğitimcilerin ders içeriklerini daha interaktif bir biçimde öğrenci ile paylaşmasında yardımcı olmaktadır. Ancak sosyal ağlar aracılığıyla devam eden eğitim sürecinin öğrencide dikkat dağınıklığı ve ilgisizlik oluşturduğu da belirtilmektedir (Poore, 2013). Yine de yeni neslin olmazsa olmazları arasına giren internet ve bununla ilgili uygulamaların okullarda nasıl ve ne şekilde kullanılacağı ile ilgili çalışmalar yapılmakta ve öğretmenler kendilerini teknolojik anlamda desteklemektedirler. Aslında öğretmenin sosyal medya ortamlarını öğrenci ile iletişimde kullanabilmek için fazladan çaba sarf etmesine gerek yoktur. Çünkü öğrenci zaten sosyal medya kullanımına alışkındır ve zamanının önemli bir kısmını bu uygulamalarla harcamaktadır (Issa, Isaias ve Kommers, 2015).

Ne var ki hem öğrenci hem de öğretmen açısından önemli olan hususlardan biri; her iki tarafın da içeriğin, ya kullanıcı tarafından üretilmiş ya da hazır içeriklerden olup olmadığına bilinmesidir. Şayet eğitim materyali olarak kullanılan sosyal medya içeriği (video, grafik, resim, kurgu vb.) eğitmen tarafından hazırlanmışsa kontrolü ve değişimi daha kolay olabilir ve öğrenci gelişimi daha yakından takip edilebilir. Hazır içeriklerden de faydalanmak mümkünse de medya ürünü ihtiyaca göre revize edilmeli ve özellikle öğretim üyesinin alışlagelmiş üslup ve tonlaması yakalanabilmelidir. Böylece öğrencinin psikolojik ve bilişsel transferi daha hızlı ve kolay olabilecektir.

Bu çerçeveden hareketle bu çalışmanın temel amaçlarından biri üniversite eğitiminde sosyal medya araçlarının öğretim elemanları tarafından nasıl kullanıldığı ve yine akademisyenlerin söz konusu ağlara yönelik tecrübelerinin özellikle öğrenci ile ilişkisi bağlamında aktarabilmektir. Çalışma; akademisyenin sosyal medya ortamlarına daha çok hangi amaçla başvurduğunu ve bu ortamların eğitim süreçleri üzerindeki etkisi hakkında ne düşündüğünü anlamayı hedeflemektedir. Yine daha çok akademisyenin deneyimlerinden yola çıkarak öğrencinin öğretim elemanları ile ilişkisinde sosyal medyayı nasıl kullandığı, bu iletişimde ne gibi pozitif ve negatif evrelerle karşılaştığı gibi sorular, Türkiye’deki çeşitli üniversitelerden akademisyenlerle yapılan yarı yapılandırılmış görüşmeler aracılığıyla cevaplanmaya çalışılmaktadır.

Sosyal Medyayı Bir Eğitim Alanı Olarak Kullanmak

Dijital teknolojiler ve eğitim ilişkisini anlatırken şüphesiz sanal gerçeklik, simülasyon ve hologram gibi yöntemlerin kullanılmasından da söz edilebilir. Eğitimi toplumsal dönüşümün katalizörü olarak gören yaklaşımların birçoğu günümüzde dijital teknolojilerin kullanılması gereğine de vurgu yapmışlardır. Eğitim artık daha kolay sürdürülebilmekte, okul ve kurs gibi binalara bağımlı kalma önemini yitirmektedir. Bu nedenle, bireysel ve toplumsal gelişimin hızlandırılması için yeni teknolojilerin avantajlarından faydalanılması kaçınılmazdır. Çünkü yeni medya ve internet çağında; eğitmen, üniversite ve kitap gibi fiziksel ihtiyaçlar önemini korusa da özellikle belirli bir seviyeden sonra bu gibi gerekliliklere öğrenmenin “olmazsa olmaz”ı olarak bakmamak gerektiği belirtilmiştir. Daha çok Avrupa ve Amerika’da bir akım haline dönüşen “ev okulu” (home schooling) tercihinin artması da yine teknolojik gelişmelerle yakından ilgilidir. Diğer yandan, eğitim tartışmalarına katılanlar; yeni medya teknolojilerinin fiziksel olarak okul ve ders notları gibi olanaklara ulaşamayan kırsal bölge yerleşimcilerine büyük fırsatlar sunduğunu

ifade etmişlerdir. Bu nedenledir ki eğitim için önce internet, telefon, bilgisayar ve tablet gibi teknolojik imkanların sağlanması gerektiğine karar vermişlerdir (Williamson ve Johnston, 2013). Bu çerçevede aşağıda, en çok kullanılan bazı sosyal medya ortamlarının (Facebook, Youtube, Skype) üniversite eğitiminde nasıl kullanıldığına dair bilgiler üzerinde durulmuştur.

Facebook

Kuruluşundan beri (2004) dünya üzerinde en çok ve en hızlı kullanıcı sayısına ulaşan sosyal medya ortamlarındandır. Aynı zamanda instagram ve whatsapp gibi platformları da kendi bünyesine katarak en hızlı büyüyen sosyal ağ olmuştur (Rusli, 2019). Özellikle Amerika'daki başkanlık seçimleri (2016) ve Britanya'nın Avrupa Birliğinden çıkma sürecinde (BREXIT-2016) yalan bilgi ve kurgu haber tartışmalarının odağında da olan facebook güvenilirlik açısından zor zamanlardan geçmesine rağmen kullanıcı sayısında büyük kayıplar yaşamamış aksine büyümeye devam etmiştir (Gunter, 2019; Sumpter, 2018).

Facebook'un söz konusu bilinirliği ve yaygın kullanımı onun eğitimde nasıl kullanılabileceği tartışma ve çalışmalarını da beraberinde getirmiştir. Eğitimci öğrencilere daha hızlı ve etkin bir biçimde ulaşmak için çeşitli yollar aramış ve yaygın Facebook kullanımından faydalanmak istemişlerdir (Hew, 2011). Facebook'un kullanımında diğer sosyal medya araçlarında da söz konusu olduğu gibi çeşitli tereddütler söz konusudur. Öğretim üyeleri tarafından dile getirilen şüphelerin en başında öğrenci ile profesyonel sınırları koruyamama kaygısı gelmektedir. Eğitimcinin özel ve sıradan bilgilerini öğrenci ile ortak bir platformda paylaşması öğrenciyi akademisyenin konumu konusunda yanlış davranışlara sürükleyebilmektedir. Ayrıca paylaşılan bilgiler özel hayatın ve mahremiyetin gizliliğini ihmal edebilmekte ve bu durum da ilerleyen zamanlarda güvenlik sınırının zarar görmesine neden olabilmektedir (Mazer, Murphy ve Simonds, 2009). Buna ek olarak Facebook'un sık kullanımının akademik üretimi düşüreceği, öğrencilerin kendi aralarında ve öğretim elemanları ile çok karmaşık bir iletişime neden olabileceği ve kurumsal kuralları ihlal edebileceği de aktarılan kaygılar arasında olmuştur.

Diğer taraftan Facebook'un eğitimde etkin kullanımı ile ilgili çeşitli öneriler de sunulmuş ve akademisyenlerin bunlardan dikkatli bir biçimde faydalandığında eğitimin daha başarılı olabileceği belirtilmiştir. Profesyonel bir profil oluşturan eğitimci ders ile ilgili paylaşımlarını sadece o derse ait olarak oluşturduğu facebook grubunda paylaşabilir ve etkin bir yöntemle tartışma ve konuşmaları yönlendirerek olumsuz sonuçları önceden engelleyebilir. Bu

grup öğrencilerin “like” etkinliğiyle sadece bilgi alabilecekleri içeriğine çok müdahale edemeyecekleri bir “beğeni sayfasına” da dönüştürülebilir. Belki de en başta belirtilebilecek kullanım kuralları diğer ortamlar için de geçerli olan muhtemel olumsuzlukları engelleyebilecektir. Facebook sayfası aracılığı ile öğrenciler duyurulardan, bilgi ve belge paylaşımından, konu ile ilgili diğer bağlantılarından (link), ödev ya da proje ile ilgili güncellemelerden ve diğer gelişmelerden haberdar olabilmektedirler. Facebook bu gibi olanaklarıyla öğrencilerin ve akademisyenlerin daha önce mezun olmuş öğrencilerle de irtibat kurmasını sağlamakta ve mevcut öğrencilerin staj ve iş konusunda yönlendirilmesine katkı sunmaktadır (Bower, 2017).

Skype

Özellikle uzaktan eğitim yapan kurumlarda Skype uygulamasına sıklıkla başvurulmaktadır. Diğer birçok uygulama gibi Skype da ücretsiz indirilebilmekte ve hemen kullanılabilir. Üniversiteler; hemen hemen bütün aşamalarda (lisans, lisansüstü ve sertifika) Skype uygulamasını etkin bir biçimde kullanmakta özellikle sürekli/uzaktan eğitim araştırma ve uygulama merkezleriyle üniversitelere maddi gelir de sağlanmaktadır. Bu uygulamayla öğrenci ve öğretmen arasında görüntülü ve yazılı iletişim kurulabilmekte, eğitmen bilgi ve belge paylaşımı yapabilmekte ve aynı anda bir canlı yayına hesaptaki yirmi beş (25) kişi ile ders yapılabilmektedir. Hızlı ve güçlü bir bilgisayar ve internet aracılığıyla Skype oturumlarından daha iyi faydalanılabilmektedir.

Skype uygulamasının en önemli avantajlarından biri öğrenciler ve akademisyenleri uzun, yorucu ve masraflı yolculuklara mecbur bırakmamasıdır. Öğrenciler iyi bir internet bağlantısı ile her yerden, akıllı telefon ya da bilgisayar aracılığıyla görüntülü Skype görüşmesine katılabilmekte ve eğitimlerine devam edebilmektedirler. Örneğin hastalık ya da özel bir mazeret dolayısıyla derslerinden uzun süre ayrı kalan öğrenciler hastane ya da evlerinden sınıfa canlı bağlanabilirler. Eğitmenler zaman buldukça ders haricinde de isteyen öğrencilerle iletişime geçebilir ve onlara ödev ve detaylı ders anlatımı konusunda yardımcı olabilir. Yabancı dil eğitimi için de başvuru Skype, farklı diller öğrenmek isteyenlere o dili konuşanlarla görüşme yapma ve eğitim programlarını kendileri belirleme imkânına sahip olmaktadır. Ayrıca süregelen bir ders bağlamında o konu ile ilgili bir uzman veya misafir öğretim üyesi Skype aracılığı ile öğrencilerle tecrübelerini paylaşabilmekte, böylece daha interaktif ve canlı bir ders planlanabilmektedir (Poore, 2013).

Youtube

Bazı kullanıcılar açısından youtube videoları anlamsız ve faydasız olsa da özellikle eğitim alanındakiler için önemli içeriklere sahiptir. Hemen her alanla ilgili videolar içeren youtube ortamı bir sosyal medya aracı olarak sıklıkla başvurulmaktadır. Söz gelimi TED (the Technology Education and Design Conference) konuşmalarını takip eden biri için youtube kişisel gelişim için önemli bir araçtır (Rankin, 2018, s.199). Her gün yüzlerce video youtube ortamına yüklenmekte, internetin olduğu her yerde milyonlarca insan defalarca aynı videoyu seyretmektedirler. Bu nedenle youtube ve diğer video yükleme platformları eğitim için de önemli bir konuma gelmiştir.

Yükseköğretimin yapıldığı bazı kurumlarda çeşitli nedenlerle youtube ulaşım engellenebilse de bütün üniversiteler ders esnasında Youtube içeriklerinden faydalanmaktadır. Videolar Youtube'un arama çubuğuna yazılarak direkt bulunabilmekte ya da eğiticinin kendisi bu videoları oluşturup hesabından paylaşabilmektedir. Bu yeni içerik whatsapp, e-mail ya da twitter gibi kanallarla öğrencilere ulaştırılabilmekte ya da sınıf ortamında açılabilir. Oluşturulan içerik her zaman çok renkli ya da çok hareketli olmak zorunda değildir. Videonun kurgu ya da montajı yapılmadan en basit bir anlatımla da içerik hazırlanabilmektedir. Bilgisayara entegre edilmiş kamera ile de akademisyen dersi kaydedebilir ve daha sonra öğrencilere bu anlatımı paylaşabilmektedir. Öğrenciler youtube içeriklerine istedikleri zaman ve yerden ulaşarak konuları öğrenebilmekte veya bir araya gelerek seyretmekte ve konu üzerinde tartışabilmektedirler (Beach ve O'Brien, 2015). Bu yoğun ve çeşitli kullanım sayesinde, youtube da yeni bir kategori oluşturmuştur. YoutubeEdu adı verilen bu uzantı, eğitim videolarının bir liste altında toplanmasını sağlamak ve ücretsiz dersler sunmaktadır (The Conversation, 2019).

Yöntem

Araştırma Modeli

Bu araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması deseni ile yürütülmüştür. Durum çalışması, var olan durumu açıklamaya çalışan veya değişimi ve gelişimi etkileyen etkenler arasındaki iletişimi daha derinlemesine detaylı bir şekilde inceleyen ve aynı zamanda çözümleyen, bu süreçler içerisindeki gelişimi gösteren araştırma yöntemidir (Best ve Kahn, 2017). Diğer bir ifadeyle durum çalışması nasıl ve niçin sorularını temel alan, araştırmacının kontrol edemediği bir olayı detaylı ve derin şekilde incelenmesine imkân sağlayan araştırma yöntemi olduğunu da söylemek mümkündür (Yıldırım ve

Şimşek, 2006).

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu farklı üniversitelerde görevli öğretim elemanlarından gönüllülük ilkesine uygun olarak nitel araştırmalarda kullanılan amaçlı örnekleme yöntemi ile seçilen 20 öğretim elemanından oluşmaktadır. Amaçlı örnekleme yönteminde araştırmanın amacına bağlı olarak bilgi açısından zengin durumlar seçilerek derinlemesine araştırma yapılır. Ayrıca belirli özelliklere sahip olan bir veya daha fazla özel durumlarda çalışılmak istendiğinde amaçlı örnekleme yöntemi tercih edilir (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2013).

Veri toplama formları uygulanmadan önce öğretim elemanları ile ön görüşmeler yapılmış, çalışmanın amacı ve katkıları açıklanmıştır.

Veri Toplama Aracı

Bu araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından geliştirilen açık uçlu soruların bulunduğu yarı yapılandırılmış bir görüşme formu kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme zihindeki belli bir hipotezi test etmek için verilerin elde edilmesi sürecinde başvurulabilecek kullanışlı bir metottur (Şahin, 2015). Yarı yapılandırılmış görüşme formlarının oluşturulmasından öncelikli olarak sosyal medya ve eğitimde sosyal medyanın kullanımını ile ilgili alanyazın detaylı bir şekilde incelenmiş ve sorular belirlenmiştir. Soruların kapsam ve dil geçerliğini sağlamak adına da üç farklı akademisyenden görüş alınmıştır. Ayrıca veriler toplanmadan önce öğretim elemanları ile ön görüşmeler yapılmış, çalışmanın ne amaçla yapıldığı açıklanmıştır. Her bir öğretim elemanı ile ortalama 5-10 dakika arası görüşme yapılmıştır. Verilerin toplanması araştırmacılar tarafından gerçekleştirilmiştir. Veri toplama aracıda yer alan sorular şu şekildedir:

- Sosyal medya mecralarında aktif misiniz; neden?
- Sosyal medya hesaplarınızı öğrencilerinizle paylaşıp siz takip etmesine fırsat verir misiniz; niçin?
- Bir sosyal medya mecrası olarak facebookta öğrencilerinizin tarafında gönderilen arkadaşlık isteklerini kabul eder misiniz; neden?
- Sosyal medya kanallarında öğrencilerinizin oluşturduğu gruplara katılma konusunda düşünceleriniz nelerdir?
- Öğrencilerinizde sosyal medya aracılığıyla ne sıklıkta iletişime geçiyorsunuz; nedenleriyle beraber kısaca açıklar mısınız?

- Sizce sosyal medya kanalları eğitim amaçlı kullanılabilir mi, riskleri ve fırsatları nelerdir?
- Sosyal medyanın sağladığı iletişim kolaylıkları nedeniyle öğrencilerinizden bir baskı hissediyor musunuz? “Evet” ise bununla mücadele yollarınızı aktarır mısınız?
- Gelecekte sosyal medyanın eğitim ve öğretimde değişikliklere neden olacağını düşünüyor musunuz, nasıl?

Verilerin Analizi

Araştırmacılar tarafından toplanan veriler içerik analizi yöntemi kullanılarak çözümlenmiştir. İçerik analizi metin veya metinlerden oluşan bir kümenin içindeki belli kelimelerin veya kavramların varlığını belirlemek için yapılır (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2013). İçerik analizinde eldeki yazılı bilgilerin temel içerikleri ve içerdikleri mesajlar özetlenerek ortaya konur (Cohen, Manion ve Morrison, 2007). İçerik analizinde elde edilen veriler dört aşamada analiz edilir. Bunlar; verilerin kodlanması, kodlanan verilerin temalarının belirlenmesi, kodların ve temaların düzenlenmesi, bulguların tanımlanması ve yorumlanması şeklindedir (Yıldırım ve Şimşek, 2006). Bu çalışmada içerik analizi yapılırken verilerin geçerlik ve güvenilirliğinin sağlanması için her iki araştırmacı tarafından öncelikli olarak veriler incelenmiş, incelenen veriler yazılı hale getirilmiş ve kodlanmıştır. Kodlanan verilerden daha sonra temalar elde edilmiş, elde edilen temalar gruplanmış ve uygun veriler de sayısal hale dönüştürülmüştür. Bunun yanında öğretim elemanlarının sorulara verdiği cevaplardan bazıları eklenerek bulgular desteklenmiştir. Veriler analiz edilirken ise öğretim elemanları için ÖE1, ÖE2, ÖE3... şeklinde kısaltmalar kullanılmıştır.

Bulgular ve Yorumlar

Bu bölümde öğretim elemanlarının eğitimde sosyal medyanın rolüne yönelik düşüncelerini ve değerlendirmelerini ortaya koymak amacıyla elde edilen bulgular araştırma soruları dikkate alınarak düzenlenmiş ve görüşmeler sonunda da aşağıdaki verilere ulaşılmıştır.

Öğretim elemanlarının “Sosyal medya mecralarında aktif misiniz; neden? Kısaca açıkla mısınız?” sorusuna yönelik belirttikleri görüşler Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Öğretim Elemanlarının Sosyal Medya Mecralarında Aktiflik Durumları

Tema	Alt Tema	f
Aktif	Gündemden geri kalmamak için	9
	Kolay haberleşmek için	5
	Meslektaşlarımı takip etmek için	4
	İletişim için	4
	Bilimsel çalışmalarım için	3
	Paylaşım yapmak için	3
	Sosyalleşmek için	2
	İşim Gereği	1
	Boş vakitlerimi geçirmek için	1
	Zaman ve mekândan bağımsız iletişim	1
Çok Aktif Değilim	Öğrencilere duyuru yapmak için	1
	İş yoğunluğu	2
	Zamanı meşgul ettiği için	2
	Gereksiz bilgiler olduğu için	1
	Enerji kaybı	1

Tablo 1 incelendiğinde, öğretim elemanlarının, sosyal medya mecralarında en çok gündemden geri kalmamak aktif olduklarını ifade etmişlerdir. Ayrıca öğretim elemanları kolay haberleşmek ve diğer meslektaşlarını takip etmek için de sosyal medyada aktif olduklarını belirtmişlerdir. Bunun yanında araştırmaya katılan bazı öğretim elemanlarının iş yoğunluğu ve zaman açısından kendilerini meşgul ettiği için çok da aktif olmadıklarını ifade ettikleri görülmektedir. Öğretim elemanlarının bu konu ile ilgili düşüncelerinden bazıları şunlardır:

“Aktifim, çünkü meslektaşlarımı takip edebiliyor, güncel gelişmelerden oradan haberdar olabiliyor ve bilimsel çalışmalarım için ön bilgi alabiliyorum. Diğer yandan İletişimci olmanın kaçınılmaz gerekliliklerinden biri de sosyal medyaya aşina olmaktır.” (ÖE8)

“İş yoğunluğu nedeniyle çok aktif değilim.” (ÖE7)

“Evet. Gündemi daha yakından takip edebilmek için.” (ÖE14)

“Bazı sosyal medya kanallarında aktifim diyebilirim. Aktif olduğum kanallarda akrabalarım, arkadaşlarım ve tanıdığım birçok kimse ile iletişim kolay oluyor. Belli konularda paylaşım yapmayı ve sevdiğim ilgi duyduğum konuları insanlarla paylaşmak hoşuma gidiyor. Memleketim ile ilgili akrabalarım ve çevrem ile ilgili haberleri hızlı bir şekilde duyuyorum. Kullandığım bazı uygulamalar aktif sosyal medya bağlantısı istiyor. Takip ettiğim bazı sosyal medya kanallarının paylaşımları bana katkı sağlıyor ve beni bilgilendiriyor.” (ÖE16)

“Sosyal medya ortamlarında fazla aktif değilimdir. Sosyal medya ortamlarında gereksiz paylaşımlar olduğundan dolayı mümkün olduğu kadar kullanmama taraftarıyım.” (ÖE20)

Öğretim elemanlarının “Sosyal medya hesaplarınızı öğrencilerinizle paylaşıp siz takip etmesine fırsat verir misiniz, niçin?” sorusuna yönelik belirttikleri görüşler Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Öğretim Elemanlarının Sosyal Medya Hesaplarını Öğrenciler ile Paylaşma Durumları

Tema	Alt Tema	f
Paylaşırım	Derslerle ilgili paylaşım için	6
	Onları takip etmek için	3
	Benimle haberleşmeleri için	3
	Mezun öğrencilerimle iletişim için	2
	Akademik duyurular için	1
Paylaşmam	Paylaşımlarında sınır olmadığı için	5
	Kaliteli iletişimi engellediği için	3
	Takip (Haberleşmek) için kullanmak istemem	2
	Hocanın otoritesini sarsacağı için	1

Tablo 2 incelendiğinde, öğretim elemanlarının, sosyal medya hesaplarını, en çok derslerle ilgili paylaşım yaptıkları için öğrenciler ile paylaştıklarını ifade etmişlerdir. Ayrıca öğretim elemanları öğrencileri takip etmek ve öğrencilerin de kendileri ile haberleşmelerini sağlamak için sosyal medya hesaplarını öğrenciler ile paylaştıklarını belirtmişlerdir. Bunun yanında araştırmaya katılan bazı öğretim elemanlarının sosyal medya ortamlarındaki paylaşımlarda herhangi bir sınırın olmadığı ve kaliteli iletişimi engellediği için sosyal medya hesaplarını öğrenciler ile paylaşmadıklarını ifade etmişlerdir. Öğretim elemanlarının bu konu ile ilgili düşüncelerinden bazıları şunlardır:

“Paylaşırım. Derslerle ilgili paylaşımlarda bulunmak ve mezun öğrencilerle irtibatımı koparmamak için.” (ÖE5)

“Evet kesinlikle veririm. Hatta veriyorum. Bu sayede öğrencilerimle sürekli iletişim halindeyim. Mezun olan öğrencilerimle iletişimimi bu mecralardan sürdürüyorum.” (ÖE9)

“Öğrencilerimle sosyal medya hesaplarımı paylaşıyorum. Her eğitim yılı başlangıcında facebook grubu kurularak ders duyurularını buradan paylaşıyorum. Öğrenciler sosyal medyayı çok kullandıkları için ders duyurularından hızlı şekilde haberdar oluyorlar.” (ÖE11)

“Öğrencilerimin sosyal medya hesaplarımdan paylaşımına izin ver-

mem. Öğrenciler kendi arasında çok hızlı bir şekilde Hocaya ulaşabildiklerini ve takip ettiklerini söyleme durumları ve yorum yaparken sınırları konusunda çok emin olmadığım için izin vermiyorum.” (ÖE15)

“Çok aktif kullanıcı olmadığım için öğrencilerime sosyal medya hesaplarımı vermem. Mesleğimin ilk yıllarında paylaşımda bulunmuştum. Fakat çok fazla amacına uygun olmayan ve sürekli yazışmalar ve sürekli gereksiz her şeyi paylaşma eğilimlerine şahit olduğum için çok gerekmedikçe ve lokal kalmadıkça öğrencilerimle kolay kolay paylaşmam. Paylaştığım anlarda ise ödev veya duyurular açısından çok sınırlı kalmaktadır.” (ÖE19)

Öğretim elemanlarının “Bir sosyal medya mecrası olarak facebookta öğrencilerinizin tarafından gönderilen arkadaşlık isteklerini kabul eder misiniz, neden?” sorusuna yönelik belirttikleri görüşler Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3. Öğretim Elemanlarının Öğrencilerin Facebook’taki Arkadaşlık İsteklerine Cevap Verme Durumları

Tema	Alt Tema	f
Kabul etme	Öğrencilere faydalı bilgiler paylaşmak	7
	Ders ile ilgili bilgiler vermek	5
	Öğrencileri takip etmek	5
	Şimdiki ve mezun öğrencilere ulaşmak	5
Kabul etmeme	Sosyal paylaşımda sınırın olmaması	3
	Her türlü paylaşımına açık olması	3
	Öğrencilerin sık sık mesaj atması	3
	Her türlü yoruma açık olması	2
	Aşırı zaman kaybı	2
	Hocanın otoritesini sarstığı için	1
	Öğrencilerin paylaşımları ve mesajları içselleştirmesi	1

Tablo 3 incelendiğinde, öğretim elemanlarının, öğrencilerin facebook ortamındaki arkadaşlık isteklerini, en çok öğrencilerle faydalı bilgiler paylaşmak için kabul ettikleri görülmüştür. Ayrıca öğretim elemanlarının ders ile ilgili bilgiler verme ve öğrencileri takip etmek için öğrencilerin facebooktaki arkadaşlık isteklerini kabul ettiklerini belirtmişlerdir. Bunun yanında araştırmaya katılan bazı öğretim elemanlarının sosyal paylaşım ortamlarında herhangi bir sınırın olmaması ve her türlü paylaşımına açık olması nedeniyle de öğrencilerin facebooktaki arkadaşlık isteklerini kabul etmediklerini belirtmişlerdir. Öğretim elemanlarının bu konu ile ilgili düşüncelerinden bazıları şunlardır:

“Evet, eğer böyle bir teklif gelmişse kabul ediyorum. Çünkü onlar daha

çok hayatın başındalar diye düşünüyorum. İnternette saçma sapan yerlerde dolanacaklarına belki hocalarının hesaplarında gördükleri şeylere özenip heves edip bir şeyleri başarmak için daha fazla çaba harcamaları gerektiğini fark edip istedikleri şeyler için daha fazla uğraşmalar.” (ÖE2)

“Kabul ederim. Öğrencilerle iletişim, haberleşme ve onları tanıyabilmek ve iletişimi devam ettirebilmek için.” (ÖE10)

“Tamamına olmasa da kabul edebilirim. Onların da yaptığım paylaşımlardan istifade etmesi faydalı olur düşüncesindeyim.” (ÖE12)

“Kabul edebilirim. Öğrencilerin paylaşımlarımdan istifade edebileceğini düşündüğüm için. İletişim için.” (ÖE16)

“Genellikle hayır. Hocanın sınıftaki otoritesini sarsabileceğini düşünüyorum.” (ÖE18)

Öğretim elemanlarının “Sosyal medya kanallarında öğrencilerinizin oluşturduğu gruplara katılma konusunda düşünceleriniz nelerdir?” sorusuna yönelik belirttikleri görüşler Tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 4. Öğretim Elemanlarının Öğrencilerin Sosyal Medya Kanallarında Oluşturduğu Gruplara Katılma Durumları

Tema	Alt Tema	f
Katılma	Gruptaki öğrencilerle bilgi paylaşımı	7
	Öğrenciye hızlıca ulaşılabildiği için	4
	Öğrencilerin sorularına kısa sürede cevap verme	1
	Herhangi bir problemde kısa sürede organize olma	1
Katılmama	Gruptaki öğrencilerin kontrol edilememesi	3
	Gruptakilerin kendi aralarında tartışması	2
	Yoğunluğumdan dolayı	2
	Öğrenciyle sınırın konulması	1
	Gruptaki öğrencilerin kendilerini rahatsız hissetmemesi	1
	Vakit kaybı	1
Öğrenciyi memnun edememe	1	

Tablo 4 incelendiğinde öğretim elemanlarının öğrencilerin sosyal medya kanallarında oluşturduğu grupları, en çok grupta var olan öğrencilerle bilgi paylaşımı yapmak için kabul ettikleri görülmüştür. Ayrıca öğretim elemanlarının öğrenciye hızlı bir şekilde ulaşma imkânı sağladığı için de öğrencilerin sosyal medya kanallarında oluşturduğu gruplara katıldıklarını belirtmişlerdir. Bunun yanında araştırmaya katılan bazı öğretim elemanlarının sosyal medya gruplarındaki öğrencilerin kontrol edilememesi ve gruptaki öğrencilerin de kendi aralarında tartışmalar yaşadıklarından dolayı öğrencilerin sos-

yal medya kanallarında oluşturdukları gruplara katılmadıklarını ifade etmişlerdir. Öğretim elemanlarının bu konu ile ilgili düşüncelerinden bazıları şunlardır:

“Her dersimin facebook grubu var. İletişim için etkin mecranın bu olduğuna inanıyorum.” (ÖE3)

“Genellikle WhatsApp gruplarına katılıyorum. Sebebi öğrencilerin sorularını daha kısa sürede cevaplayabiliyorum. Ayrıca bu sayede diğer öğrencilerde bu soru ve cevaplardan istifade ediyor. Ortaya çıkan sorunlar karşısında daha kısa sürede organize olabiliyoruz.” (ÖE9)

“Ders içerikli gruplara dâhil oluyorum. Diğer kurulan gruplara üyelik kabul etmiyorum. Diğer kurulan grupları vakit kaybı olarak görüyorum. Genelde ilgim olmayan konularda üyelik teklifi gönderiliyor. Ders harici üye olduğum grup çok yoktur.” (ÖE11)

“Çok fazla katılmıyorum. Kendi yoğunluğumdan dolayı.” (ÖE15)

Öğretim elemanlarının “Sizce sosyal medya kanalları eğitim amaçlı kullanılabilir mi, riskleri ve fırsatları nelerdir?” sorusuna yönelik belirttikleri görüşler Tablo 5’te verilmiştir.

Tablo 5 incelendiğinde öğretim elemanlarının sosyal medyanın eğitim amaçlı olarak kullanılabilmesini iki şekilde algıladıkları görülmüştür. Bunlar fırsatlar ve riskler şeklinde temalandırılmıştır. Fırsatlar temasına göre öğretim elemanları sosyal medyanın eğitimde kullanılması ile en çok öğrenciler için dikkat çekici içerikler oluşturabileceği fırsata imkân sağlayabileceğini, bunun yanında öğrenim faaliyetlerine çeşitlilik katabileceğini ve öğrencinin de katılımının artabileceği gibi fırsatlara dönüşebileceğini ifade etmişlerdir. Diğer bir açıdan ise bazı öğretim elemanları ise sosyal medyanın eğitim amaçlı kullanılması durumunda sosyal medyanın amacının dışında kullanılması, öğrencilerin motivasyonlarını ve dikkatini dağıtma, hoca-öğrenci ilişkisine zarar verebileceği gibi riskleri barındırdığını da ifade etmişlerdir.

Tablo 5. Öğretim Elemanlarına Göre Sosyal Medyanın Eğitim Amaçlı Kullanılabilir Durumu

Tema	Alt Tema	f
Fırsatlar	Öğrenciler için dikkat çekici içerikler oluşturulabilir	11
	Öğrenim faaliyetlerinin çeşitliliği	5
	Öğrenci katılımını artırır	4
	Sosyal medyanın fırsatları eğitime uyarlanabilir	4
	Zaman etkili bir şekilde kullanılabilir	3
	Anlık geribildirim	2
	Kolay iletişime imkân sağlaması	2
	Kolay kullanılabilir olması	1
	Kullanıcı sayısının çok olması	1
Riskler	Amacının dışında kullanılması	8
	Öğrencilerin motivasyonunu ve dikkatini dağıtması	6
	Hoca-öğrenci ilişkisine zarar verir	2
	İçeriklerin başkaları tarafından kullanılması	2
	Kontrol zorluğu	2
	Eğitimin nasıl yapılacağı belirlenmemiştir	2
	Yüz-yüze eğitimdeki duyguyu azaltması	2
	Yoğun paylaşımın olması	1
	Teknik sorunlar (İnternet gibi)	1
	Öğrencilerin yeterince ilgi göstermemesi	1
	Bilgilerin güvenilir olmaması	1
Çok zaman alması	1	

Öğretim elemanlarının bu konu ile ilgili düşüncelerinden bazıları şunlardır:

“Kullanılabilir ama ben tercih etmiyorum. Sınırları aşmaya sebebiyet verebileceğini düşündüğüm için uygun bulmuyorum. Sosyal medyanın kullanımı hoca- öğrenci ilişkisinin sınırlarına zarar verebilir.” (ÖE1)

“Tabii ki kullanılabilir. Sosyal medyanın bir mecra olarak sağladığı bütün olanaklar eğitime uyarlanabilir. Bu yenilikçi bir yaklaşım olur ve klasik eğitim anlayışının ötesine geçeceği için öğrencilerin daha fazla ilgisini çekebilir, daha fazla katılım sağlayabilirler. Öte taraftan sosyal medya ortamlarındaki uyarıların çok olması öğrencinin dikkatini kısa sürede başka kanallara kaymasına yol açabilir.” (ÖE2)

“Evet kullanılabilir. Fırsat olarak, öğrencilerin dikkatini çekme, kısa sürede iletişimi ve etkileşimi sağlama, diğer sistem ve araçlara göre daha kolay kullanılabilir olma özelliği, dikkat çekici içerik oluşturma, zamanı etkin kullanma şeklinde sıralanabilir. Riskleri olarak, oluşturulan içeriklerin paylaşımının başka kişiler veya kurumlarca kullanılması, öğrencilerin yeterli ilgiyi göstermemesi, yeterli katılım sayısına ulaşılamaması şekilde sıralanabilir.” (ÖE6)

“Fırsatları: Yüksek içerik paylaşma kapasitesi ve çok farklı formatlarda içerik paylaşma imkânı. Daha fazla öğrenim faaliyeti çeşidi. Öğrenim faaliyetlerinin daha hızlı ve etkili yapılabilmesi. Riskleri: kontrol zorluğu. Öğrencinin motivasyon zorluğu ve yüksek öz disiplin ihtiyacı. Yüz yüze iletişimin verdiği duygu iletişiminin sosyal medyada azalması. Öğrencilerin yüz yüze iletişim yeteneklerinin gelişmemesi.” (ÖE10)

Öğretim elemanlarının “Gelecekte sosyal medyanın eğitim ve öğretimde değişikliklere neden olacağını düşünüyor musunuz, nasıl?” sorusuna yönelik belirttikleri görüşler Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6. Öğretim Elemanlarına Göre Sosyal Medyanın Gelecekte Eğitim ve Öğretime Etkisi

Tema	Alt Tema
Gelecekte Sosyal Medya	Sosyal medya ortamlarındaki eğitim videoları artacak
	Eğitim materyallerinin hazırlanmasında değişiklikler olacak
	Verim artacak
	Geleneksel sınıftan farklı olarak bir eğitim sistemi ortaya çıkacak
	Öğrencinin rolü artacak
	Eğitime yeni bir vizyon getirebilir
	Uygun öğretim yöntemleri belirlenecek
	Eğitim masrafları azalacak

Tablo 6; öğretim elemanlarının, sosyal medyanın, gelecekte eğitim ve öğretime, bu platformlardaki eğitim videolarının artabileceği gibi nedenlerle olumlu bir etki edeceğini ifade ettiklerini göstermektedir. Ayrıca sosyal medya ortamlarında eğitim materyallerinin hazırlanmasında değişiklikler olabileceği ve geleneksel sınıftan farklı olarak bir eğitim sisteminin ortaya çıkabileceği gibi nedenlerden dolayı da sosyal medya gelecekte eğitime katkı sağlayabileceği yönünde görüşler ortaya çıkmıştır. Öğretim elemanlarının bu konu ile ilgili düşüncelerinden bazıları şunlardır:

“Kesinlikle neden olacağını düşünüyorum. Materyallerin hazırlanmasında ve uygun öğretim yöntemlerinin belirlenmesinde etkili olacak. Ancak sanal öğrenmenin geleneksel öğrenmenin yerini alamayacağına inanıyorum.” (ÖE5)

“Evet düşünüyorum. Şu an youtube kanallarında ve diğer mecralarda eğitim videoları bulunmakta ayrıca canlı yayın imkânı sağlamakta. Bunu geliştirebilirsek öğrencilere fayda sağlayabiliriz.” (ÖE9)

“Sosyal medyanın eğitimin temel dinamiklerinde değişikliklere sebep olacağını düşünmüyorum. Fakat bazı öğrencilerin örgün eğitimde derse odaklanmasında negatif etkileri olduğunu görüyoruz. Bu tip öğrenciler dersin youtube gibi kanallardan tekrar dinlerim diyerek ders

takibi ve verimi düşebiliyor. Tersine bir durumda ilgili öğrenciler çeşitli youtube kanallarından öğrenmek istedikleri konuları ilgiyle takip edip daha çok bilgi ve nitelik kazanabiliyor. Genel öğrenci profili için sosyal medyanın negatif olduğu ama özel öğrenci profili için pozitif etkili olduğunu düşünüyorum.” (ÖE16)

“Teknolojinin gelişmesi, internetin hayatımızın vazgeçilmez bir unsur ve bilgiye ulaşmanın kolaylığından dolayı gelecekte sosyal medyanın eğitim ve öğretimde baskın olacağını düşünüyorum. Örnek vermek gerekirse bile hali hazırda uzaktan eğitim modülleri ve sosyal medyadaki bazen ücretli bazen ücretsiz eğitim ve öğretim için link paylaşımları şu anda bile aktif olarak kullanılıyor. Yapay zekâ, robot teknolojilerin kullanımını ve sosyal ağlar bu bilgi paylaşımını zorunlu hale getirmiş ve geleneksel eğitim ve öğretimde değişiklikleri içereceğini düşünüyorum.” (ÖE19)

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Sosyal medya, eğitim ve öğretim sürecinin hemen her seviyesinde ve özellikle lisans düzeyinde öğrenci-öğretici etkileşiminin yolu olması açısından önemlidir. Eğitimciler öğrencilerle daha yakın bir iletişim kurabilmektedirler. Bu iletişim; derslikteki iletişimden farklı olabilmekte, söz gelimi öğretim elemanları öğrencilerle irtibatla resmîyetin dışına çıkabilmektedirler. Her ne kadar söz konusu etkileşim kendi içinde bazı problemler barındırsa da bu mecralar sayesinde eğitimciler daha kişisel bir iletişim oluşturabilmekte ve tecrübelerini de daha rahat aktararak öğrenciler üzerinde daha uzun süreli bir etki yaratabilmektedirler. Ayrıca, bu makalenin alanyazın taraması kısmında aktarıldığı üzere, yapılan çalışmalarda sosyal medyanın gündelik hayatın ve öğrenci yaşamının bir gerçeği olduğunu, dolayısıyla eğitim sürecinde görmezden gelmek ya da tümüyle karşı çıkmak yerine bu mecralardan nasıl faydalanılacağı hususu tartışılmaya değer bulunmaktadır.

Bu araştırma, eğitim süreçlerinde akademisyenlerin sosyal medya kullanımına çeşitli biçimlerde başvurduğunu göstermiştir. Yine de üniversite öğretim elemanları ile yapılan görüşmeler sosyal medyanın eğitimde kullanılmasına dair farklı değerlendirmeleri işaret etmektedir. Bazı akademisyenler tarafından dijital ortamların kullanılması gerekip gerekmediğine dair şüpheler de dile getirilmiştir. Diğer bir kısmı ise sosyal medyayı kullandıklarını ancak kullanım biçimi ile ilgili olumsuz deneyimlerinin olduğunu belirtmiş, yeni ve mesafeli bir etkileşimi tercih ettiklerini belirtmişlerdir.

Söz konusu görüşmelerden elde edilen sonuçlar, öğretim elemanlarının,

sınıf temsilcileri ile irtibata geçmek, duyurular yapmak gibi daha çok akademik nedenlerle kullandığını ortaya çıkarmıştır. Bazı öğretim elemanları sosyal medya kanalları aracılığı ile öğrencileri ile devamlı iletişim içinde kaldıklarını, onların sorularına cevap verdiklerini böylece eğitimi “her an ve her yerde olabilecek bir olguya dönüştürdüklerini ifade etmişlerdir. Böylece, ses kaydı, görseller, video ve metin biçiminde olan çevrimiçi eğitim materyallerini ve öğrencilerin bu içeriklere olan ilgisini daha yakından takip edebildiklerini anlatmışlardır. Web 2.0 gelişiminin bir parçası olan facebook, twitter, whatsapp ve youtube gibi karşılıklı iletişime ve içerik paylaşımına olanak sağlayan mecralar sayesinde öğrenciler ders konularını görsellerle güçlendirilmiş bir biçimde görebilmekte ve isterlerse içeriği edite edip daha profesyonel bir hale getirebilmektedirler. Akademisyenler de geliştirilmiş içeriği sonraki dönemlerde kullanabilmektedirler.

Sonuçların işaret ettiği pozitif yaklaşımlardan biri içerik yönetiminin değişimi ve gelişimi ile ilgilidir. Özellikle öğrenciler tarafından sıklıkla şikâyet edilen yıllarca değişmeyen stabil ders notlarının aksine online medya içerikleri öğrenci-akademisyen iş birliğinde geliştirilebilmektedirler. Güncellenen ve değişen içerikler aracılığıyla bir yandan akademisyenler teknolojik ve teorik bilgilerini sürekli canlı tutma ihtiyacı hissederken diğer yandan öğrenciler de öğrenme formlarını farklılaştırabilmekte, mevcut içeriklerin de yardımıyla yeni eğitim biçimleri için arayışa girebilmekte ve böylece potansiyeli daha yüksek, daha dinamik bir eğitim müfredatı ve ortamı için taleplerde bulunabilmektedirler.

Katılımcılar tarafından aktarılan bu yaklaşımların yanı sıra, araştırmada, sosyal medya platformlarının kullanımına dair muhtemel ve mevcut sorunlar da vurgulanmıştır. Bazı görüşmeciler, en genel anlamda öğrenci ile kesintisiz iletişimin hata olduğunu çünkü böyle bir durumda soruların bitmediğini ve “her zaman ulaşılabilir” olmanın öğrencinin istismarına yol açabileceğini tecrübelerine dayanarak aktarmışlardır. Olumsuz tecrübe yaşayanlar akademik hayatlarına başlarken kesintisiz iletişimi savunduklarını ancak zamanla mesafeli duruşun daha profesyonel ve doğru olduğunu anladıklarını da ifade etmişlerdir. Bu nedenle sosyal medya üzerinden kurulan iletişimin kati surette resmi boyutta kalması gerektiğini, kişisel duygu ve düşünceleri paylaşacak düzeye gelmemesi gerektiğini vurgulamışlardır.

Yine aynı çerçevede, öğretim elemanlarının sosyal medyayı, öğrencileri ile iletişimde biraz temkinli kullandıkları anlaşılmaktadır. Öğrencilerin

sosyal medya mecralarında “her an” iletişim kurulabileceğini düşünmesi ve zaman değerlendirmesini iyi yapamamaları bunun başlıca etkenlerinden görünmektedir. Öğretici her ne kadar öğrenci ile iletişime geçip sorularına cevap vermek istese de öğrencinin soru(n)larını çok yoğun biçimde iletmesi ve cevap geciktiğinde şikâyet etmesi, öğretim elemanlarını, zamanla sosyal medya mecralarından özellikle facebook’tan öğrenci ile irtibatı kesmeye yönlendirmektedir. Bu durumda öğretim elemanı iletişim kanalı olarak sadece elektronik postayı (e-mail) seçmektedir. Çünkü öğrencinin e-postaya “hemen cevap verilmeli” gibi bir beklentisi sosyal medya kanallarından verilecek cevaba kıyasla daha azdır.

Ayrıca görüşmelerden öğreticilerin sosyal medya mecralarından daha çok Facebook ve Whatsapp’ı kullandığı anlaşılmaktadır. Bunun nedeni öğrenciler arasında söz konusu mecraların daha popüler olmasıdır. Whatsapp gruplarına katılan bazı öğretim elemanları zamanla çıktıklarını da aktarmış ve telefonlarını öğrencilerle kolayca paylaşmanın hata olduğunu ifade etmişlerdir. Çünkü aile ve profil fotoğrafı gibi bilgilerden yola çıkarak öğrenci anlamsız ve negatif yargılara kapılabilmekte ve online içerik zamanla eğitimcilerin saygınlığına ve nüfuzuna zarar verebilmektedir. Bu nedenle akademisyenlerin sosyal medya üzerinden öğrenci ile irtibata geçerken kendi kişisel hesapları yerine sadece eğitim, içerik ve mesajları paylaşacakları yeni hesaplar açmaları tavsiye edilebilir. Bu yan profil sayesinde özel alanlarını daha iyi koruma altına alabilir ve olası zamansız ve mesafesiz iletişim kurma çabası daha baştan engellenebilir.

Ne var ki uzaktan eğitim derslerinde akademisyenlerin sosyal medyaya mesafe koyması daha da zorlaşmaktadır. Çünkü yapısı gereği uzaktan eğitim özellikle Skype gibi kanallar üzerinden yürütülmektedir. Eğitimciler geniş katılımı derslerde öğrencinin kendisi ile iletişime geçmesini kolaylaştırmalı gerekirse yine çevrimiçi olanaklardan faydalanarak “ofis saatleri” belirleyebilmelidir. Öğrencilere önceden bildireceği “online ofis saatlerinde” Facebook, Instagram ya da Twitter’dan soruları alabilir ve böylece yüz yüze eğitimin avantajlarından birini benzer bir biçimde ve istediği yerde kullanabilir. Ders esnasında öğrenci ile yeterince interaktif bir iletişim kuramamışsa bu oturumlarda devam edebilir ve anlaşılmayan noktaları açıklayabilir. Ayrıca planlanmış online görüşme saatleri bir yandan eğitmenin gereksiz zaman harcamasını engelleyecek, diğer yandan sürekli ve zamansız gelen soruları neden yanıtsız

bıraktığını daha rahat anlatma ve soru sahibini ikna etme kolaylığı sağlayacaktır.

Bu bağlamda, bu araştırmada bir yandan öğretim elemanlarının sosyal medya kanallarını eğitimde nasıl kullandıklarına ve öğrencileri ile iletişimlerini nasıl etkilediğine bakarken diğer yandan bir yönüyle öğrencilerle birlikte geleneksel eğitim yöntemlerini nasıl geliştirebileceklerini de değerlendirmiştir. Üniversiteler yahut diğer eğitim kurumları öğrencinin gündelik meşguliyetinde önemli yer tutan sosyal medya mecralarının faydalı kullanımı hakkında çok yönlü ve kolay kullanılabilir uygulamalar üretebilmeli ve sonrasında olası teknik sorunlar için hizmet verebilmelidir. Ara yüzü başarılı olan uygulamalarda öğrenciye de kendi içeriğini üretme imkânı sunulmalı ya da eğitmenin içeriğine katkı sunmasına olanak sağlanmalıdır. Çünkü nerdeyse bütün katılımcılar sosyal medyanın bir şekilde öğrencinin hayatına girdiğini, kendilerinin de bu kanalları kullandıklarını belirtmişlerdir. Ancak yukarıda aktarılan görüşler ışığında üniversitelerin “öğrenci merkezli” olma çabası akademisyenin zorluklarını, sorumluluklarını ve öğrencinin uygulamaları temel amacı dışında kullanabilme ihtimalini görmezden gelmeye neden olmamalıdır.

Kaynakça

- Beach, R. ve O'Brien, D. (2015). *Using apps for learning across the curriculum: a literacy-based framework and guide*. New York: Routledge.
- Best, J. W. ve Kahn, J. V. (2017). *Eğitimde araştırma yöntemleri*. (O. Köksal, Ed.). (M. Durmuşçelebi, Çev.). Konya: Dizgi Ofset. (Orijinal çalışma basım tarihi 2005.)
- Bower, M. (2017). *Design of technology-enhanced learning: integrating research and practice*. Bingley: Emerald Publishing.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E. Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2013). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi
- Cannon, M. (2018). *Digital media in education: teaching, learning and literacy practices with young learners*. London: Palgrave.
- Cohen, L., Manion, L. ve Morrison, K. (2007). *Research methods in education*. London: Routledge Falmer.
- The Conversation. (2019, Temmuz 02). YouTube a valuable educational tool, not just cat videos.
<https://theconversation.com/youtube-a-valuable-educational-tool-not-just-cat-videos-34863>
- Frechette, J. ve Williams, R. (2016). *Media education for a digital generation*. London: Routledge.
- Greenhow, C., Sonneveld, J. ve Agur, C. (2016). *Education and social media: toward a digital future*. Cambridge: MIT Press.
- Gunter, B. (2019). *Personality traits in online communication*. New York: Routledge.

- Hew, K. F. (2011). Students' and teachers' use of Facebook. *Computers in Human Behavior*, 27, 662-676.
- Issa, T., Isaias, P ve Kommers, P. (2015). *Social networking and education: global perspectives*. London: Springer.
- Lawson, S. (2019, Temmuz 03). New Media and Education. <http://www.shawnlawson.com/wp-content/uploads/2007/01/NewMediaAndEducation.pdf>
- Mazer, J. P., Murphy, R. E. ve Simonds, C. J. (2009). The effects of teacher self-disclosure via Facebook on teacher credibility. *Learning, Media and Technology*, 34(2), 175-183.
- Mota, A. P., Festas, M. I. ve Seixas, A. M. (2016). Digital media and the challenges for media education. *Applied Technologies and Innovations*, 12(2), 42-53.
- Ohlar, J. B. (2010). *Digital community digital citizen*. California: Corwin.
- Parker, J. K. (2010). *Teaching tech-savvy kids: bringing digital media into the classroom*. London: Sage.
- Poore, M. (2013). *Using social media in the classroom: a best practice guide*. London: Sage.
- Rankin, J. G. (2018). *Sharing your education expertise with the world*. London: Routledge.
- Rusli, E. M. (9 Nisan 2012). Facebook buys instagram for \$1 billion. *New York Times*, <https://dealbook.nytimes.com/2012/04/09/facebook-buys-instagram-for-1-billion/>
- Seemiller, C. ve Grace, M. (2018). *Generation z: a century in the making*. London: routledge.
- Sturgeon, C. ve Walker, C. (2009, Mart). *Faculty on Facebook: confirm or deny?* 14th Annual Instructional Technology Conference'da sunulan bildiri. Middle Tennessee State University, Murfreesboro: TN.
- Sumpter, D. (2018). *Outnumbered: from facebook and google to fake news and filter-bubbles*. London: Bloomsbury Sigma.
- Şahin, Ç. (2015). Gelişimsel araştırma. M. Metin, (Ed.), *Kuramdan uygulamaya eğitime bilimsel araştırma içinde* (313-336). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Valkenburg, P. ve Peter, J. (2011). Online communication among adolescents: an integrated model of its attraction, opportunities, and risks. *Journal of Adolescent Health*, 48(2), 121-127.
- Williamson, R. ve Johnston, H. (2013). *The school leader's guide to social media*. London: Routledge.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2006). *Sosyal bilimlerden nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.